

Přídělové řízení

Smyslem § 4a odst. 2 až 5 zákona o půdě je uspokojit co nejširší práva osob, které byly v minulosti zbaveny zemědělských nemovitostí, přičemž s ohledem na dlouhou dobu, jež mezitím uplynula, je třeba přihlídnout k tomu, že řada listin o vlastnictví byla zničena či ztracena. V případech, kdy listina zakládající vlastnické právo může být předložena, lze návrhu vyhovět v řízení před pozemkovým úřadem a ustanovení § 4a by bylo v takovém případě zbytečné. Toto ustanovení naopak počítá s tím, že listina předložena být nemůže, a potom je třeba v případě, kdy držba usedlosti, jíž se přídělové řízení týkalo, je nesporně prokázána, hodnotit celkový průběh přídělového řízení. Teprve poté lze učinit závěr, že jde či nejde o případ, kdy žalobce či jeho právní předchůdce měl nemovitosti v držbě a doklad o vlastnictví nemůže předložit, protože nebylo realizováno zápisové řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 645/2004, ze dne 7.6.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně L. F., zastoupené advokátkou, proti žalovanému Státnímu statku K. s. p., vedené u Okresního soudu v Chebu pod sp. zn. 10 C 145/2000, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 15.5.2003, čj. 13 Co 137/2003-100, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 15. května 2003, čj. 13 Co 137/2003-100, a rozsudek Okresního soudu v Chebu ze dne 23. října 2002, čj. 10 C 145/2000-84, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Chebu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Dovolání směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v řízení, týkajícím se určení oprávněné osoby podle § 4a zákona č. [229/1991](#) Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o půdě"). Soud nevyhověl žalobkyni, jež své právo dovozovala z přídělu zemědělské usedlosti čp.15 v Mýtině jejímu zemřelému manželovi M. F. Soudy dospěly k závěru, že i když existuje řada listinných důkazů, týkajících se tohoto přídělu, a bylo prokázáno, že M. F. na usedlosti 7 let hospodařil, nelze žalobě vyhovět proto, že nebyla předložena přídělová listina. Povinnost ujmout se držby příděleného majetku dle odvolacího soudu měla následovat po vydání přídělové listiny, v praxi se to však nedodržovalo a k držbě docházelo před jejím vydáním; vlastnictví pak přecházelo až vydáním přídělové listiny. Odvolací soud proto uzavřel, že "je to přídělová listina, která je způsobilým titulem, schopným vyvolat stav vlastnictví". Odvolací soud také spatřoval rozdíl mezi "držením" a "držbou" dle tehdy platného § 320 o.z.o., která se nabývala až platným titulem. Protože existence takového titulu nebyla prokázána, nelze dojít k závěru, že manžel žalobkyně měl předmětné nemovitosti v držbě, ale v pouhém držení. Okolnost, že manžel žalobkyně byl v řadě dobových listin označován jako přídělce, ještě vydání přídělové listiny neprokazuje. Lze dovodit pouze to, že byl uveden v seznamu přídělců a určitou dobu na usedlosti hospodařil. Ze zápisu o vyúčtování s odcházejícím přídělcem odvolací soud dovodil, že manželovi žalobkyně byl stanoven pouze poplatek za užívání předmětných nemovitostí, náležejících k přídělu, nikoli přídělová cena. Tento poplatek byl vymáhán soudně a zaplacen. Žalobkyně také neprokázala ani netvrdila restituční důvod ve smyslu § 6 odst. 1 zákona o půdě.

Proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně včasné dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ. Zásadní právní význam napadeného rozsudku spatřuje v tom, že rozsudek řeší otázku, která je rozhodována rozdílně a je odlišně upravena ustálenou judikaturou. Rozsudek dle dovolatelky vychází z nesprávného právního posouzení věci, tj. z nesprávného výkladu § 5 dekretu presidenta republiky č. 28/1945 Sb., a § 4 a 4a zákona o půdě. Z listin, které předložila v řízení, vyplývá, že existoval zápis o přídělu a odevzdání usedlosti čp. 15 v M. M. F. a zápis o vyúčtování s ním jako s odcházejícím přídělcem, že přídělce předmětnou nemovitost převzal do držby, nikoli pouhého držení, dne 1.5.1948, a že na ní hospodařil a následně ji byl nucen odevzdat z důvodu "veřejného zájmu". Z předložených písemných dokladů lze dovodit, že M. F. byl vlastníkem přídělené nemovitosti, že na ní hospodařil do roku 1955, kdy přešla na stát z důvodů porušujících obecně uznávaná práva a svobody. Tyto okolnosti mohl soud zjistit z výpovědi navržených svědků, návrh na jejich výslech však soud zamítl. Žalobkyně a její

manžel byli persekvováni, museli svou usedlost opustit poté, co ji zhodnotili. Dovolatelka se domnívá, že přesto, že nemohla být předložena přidělová listina, vyplývá její nárok oprávněné osoby z dalších listin; poukazuje na usnesení Nejvyššího soudu z 26.6.2003, sp. zn. Cdo 385/2003, podle něž je nutno v případech, kdy došlo ke ztrátě listin o přidělu, vycházet z dalších listin a hodnotit celkový proces přidělového řízení, a na nález Ústavního soudu z 28.4.1999, sp.zn. IV ÚS 99/99, který vyložil, že půda přidělená dle dekretu č. 28/1945 Sb. přecházela do vlastnictví přidělce dnem převzetí držby. Dovolatelka navrhl, aby rozsudky soudů obou stupňů byly v dovolacím řízení zrušeny a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání poukázal na dřívější rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 28 Cdo 1580/2000, podle něhož ustanovení § 4a sleduje co nejširší nápravu křivd, vzniklých na zemědělském majetku osobám, které jej byly v minulosti zbaveny. Vymyká se proto pojetí občanského zákoníku a řídí se hledisky zvláště v něm stanovenými. V souladu s judikaturou Ústavního soudu bylo možno dle názoru žalovaného držbu zemědělského majetku (nikoli faktické držení) uskutečňeno v období od 1.5.1948 do 5.8.1955, trvajícím tedy 7 let, založit pouze na základě listinných, byť podpůrných dokladů, jakým je např. zápis Národního pozemkového fondu při ministerstvu zemědělství z 19.9.1949, zpráva o revizi přidělového plánu, a zápis o vyúčtování s odcházejícím přidělcem M. F. Žalovaný proto vyjadřuje názor, že rozsudky obou soudů jsou v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu i Ústavního soudu, která vychází především z hodnocení celkového procesu přidělového řízení a stavu administrativy s tím spojené. Navrhl, aby rozsudky soudů obou stupňů byly zrušeny a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolání splňuje náležitosti stanovené v § 241 a 241a OSŘ. Dovolací soud ve shodě s oběma účastníky dospěl k závěru, že rozsudek odvolacího soudu není v souladu s ustálenou judikaturou, na niž oba účastníci poukázali, a proto dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) a odst.3 OSŘ.

Účastníci mají pravdu v tom, že dovolací soud se výkladem § 4a zákona o půdě z hledisek, rozhodných i pro řešení tohoto sporu, již opakovaně zabýval, a že dospěl k jinému závěru než odvolací soud. Zejména jde závěr odvolacího soudu, že nelze podle § 4a zákona o půdě přiznat postavení oprávněné osoby, pokud v řízení nebyla předložena přidělová listina na majetek přidělený podle dekretu č. 28/1945 Sb. Ve věci sp. zn. 28 Cdo 1580/2000 dovolací soud v rozsudku ze dne 4.12.2001 vyložil, že smyslem ustanovení § 4a odst. 2 až 5 zákona o půdě je uspokojit co nejširší práva osob, které byly v minulosti zbaveny zemědělských nemovitostí, přičemž s ohledem na dlouhou dobu, jež mezitím uplynula, je třeba přihlídnout k tomu, že řada listin o vlastnictví byla zničena či ztracena. V případech, kdy listina zakládající vlastnické právo může být předložena, lze návrhu vyhovět v řízení před pozemkovým úřadem a ustanovení § 4a by bylo v takovém případě zbytečné. Toto ustanovení naopak počítá s tím, že listina předložena být nemůže, a potom je třeba v případě, kdy držba usedlosti, již se přidělové řízení týkalo, je nesporně prokázána, hodnotit celkový průběh přidělového řízení. Teprve poté lze učinit závěr, že jde či nejde o případ, kdy žalobce či jeho právní předchůdce měl nemovitosti v držbě a doklad o vlastnictví nemůže předložit, protože nebylo realizováno zápisové řízení. Pokud pak jde o okamžik nabytí vlastnictví, lze odkázat na argumentaci obsaženou v dovolání i vyjádření k němu, jež s odkazem na dosavadní judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího soudu považuje za den vzniku vlastnictví den ujmoutí se držby v rámci probíhajícího přidělového řízení ve smyslu § 5 dekretu č. 28/1945 Sb.

Dovolací soud tedy neshledal právní závěry odvolacího soudu správnými, a totéž se týká závěrů soudu prvního stupně. Proto obě rozhodnutí zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení soudu prvního stupně (§ 243b odst. 2 a 3 OSŘ).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přebírání důkazů z trestního řízení před správními soudy](#)
- [Tarifní hodnota](#)
- [Nepoložení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU](#)
- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)